

## **Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de  
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

**Bosco, Jean a**

**Antverpiae, 1686**

Concl. IV. Videt Deus omnes creaturas possibles, tam secundùm rationes  
communes, quàm particulares, in essentia.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](#)

Scotus, docuit Scotus 1. dist. 36. num. 14. in principio. Hominis in eternitate inesse non esse aliquid, & chimera non esse aliquid; sed bonum non repugnat affirmatio . . . chimera autem repugnat. Id est homini potest inesse existentia realis; & ideo negatio ejus dicitur privatio; chimera autem non potest inesse, & ideo carentia ejus est pura negatio. Hinc non valer, quod aliqui objiciunt; repugnantia contradictione opponitur non repugnantia; sed repugnantia est negatio; ergo non repugnantia est positivum; sicut non tenebra sunt lux. Non valer, inquam, quia repugnantia, & non repugnantia non opponuntur contradictione, sed solum distinguuntur ut negativum, & privatum, sicut carentia seu existentia visus in lapide, & in homine, quae in hoc est privatio, quia homo est capax visus; in lapide vero pura negatio, quia hic est incapax visus. Unde ly Non, quando dicitur, non repugnantia, non affirmat aliquid positivum; sed solum negat, non repugnantiam esse aliquid negativum, & affirmit esse privatum, inquit Felix sup. n. 26. in fine.

Felix. 36. Sed contra, dicit aliquis: non repugnantia potest reduci ad actum, ergo non est negatio; ergo nec privatio, quae essentialiter est negatio. Respondeatur negando priorem. Consequentiam; non enim dicitur aliquid negativum, quia non potest reduci ad actum, sive quia de facto non est quid positivum, sive quia de facto non est reducendum ad actum. Sic quippe carentias in homine dicitur negatio, non quia non potest reduci in actum; sed quia de facto non est reducendum in actum, id est, quia actus oppositus, cuius est negatio, de facto non inest, quamvis possit inesse, & ideo dicitur privatio. Putant hinc Aliqui, non repugnantiam neque propriam esse negativum, propter argumentum jam solum, sed neque propriam privatum; quia non presupponit subjectum privatum; sed esse quid medium participans aliquid de extremis; de negativo quidem, in quantum non supponit subjectum privatum; de privative autem, inquantum non repugnantia apta est, ut ad existentiam reducatur: sicut vacuum est medium inter negativum, & privatum; nam de negativo participat, quia in vacuo nullum est subjectum privatum existentia in loco: cum privativo convenit, in quantum vacuum est capax, ut repleatur entitate actuali. Sic illi.

Evidenter. Sed facile respondeatur: subjectum hinc est, esse diminutum seu cognitum, quod pro illo instanti concepitur absque repugnantia, & non repugnantia ad existere: vel potius subjectum est ipsum ens possibile, quod, ut patet ex ipso nomine, est ens aptum existere. Et hancen quidem de vero esse creatura possibilis, quod distinguitur contra impossibile, & continetur sub genere, ac suas differentias veras habet, ex quibus formantur praedicationes eternae veritatis, ut Homo est animal, est rationalis, quae sunt verae, etiam antequam

homo existat. Sed nunquid hoc verum est scibile ab' que imperfectione scientis? Placere, ut patebit ex subsequentibus Conclusi-  
nibus.

## CONCLUSIO IV.

Videt Deus omnes creature pos-  
sibiles, tam secundum rationes  
communes, quam particulares  
in essentia.

Circa hoc fuit error Aristotelis 12. Me-  
taph. textu 51. & Averrois ibi, dicen-  
tium, Deum solum seipsum cognoscere; nam si creature cognosceret, vileseret intellectus  
divinus. Ita Aristotelem intellexit ibi Scotus; inquit Felix sup. diffic. 2. num. 1. quamvis Alli  
Aristotelem exirent. Pro eodem errore refertur Aureolus 1. dist. 35. quæst. 2. sed im-  
merito (ut ibi non Felix) nam solum nega-  
vit, cognitionem Dei terminari formaliter ad  
creature; tamen dixit, Deum emiperire, &  
plus æquipolenter (ita loquitur Aureolus) co-  
gnoscere omnes creature. Ut ut sit de hoc,  
Conclusio nostra probatur ex illo ad Hebreos 4. v. 13. Et non est ulla creatura invisibilis in con-  
spectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt oculis  
ejus. Estque lumine naturali nota. Sed quod  
illud lumen? Scientia Dei est infinita: ergo  
cognoscit omnia cognoscibilia: sed omnes  
creature, etiam antequam realiter existant secundum suum esse tam commune, quam pro-  
prium, sunt cognoscibiles, cum sint vera entia,  
ut statim dictum est, & Conclus. præced. lu-  
culentus demonstratum; ergo Deus omnes  
cognoscit, tam secundum rationes communes,  
quam proprias. Aliás Deus non posset esse generalis conditor & provisor Universi; a-  
geretque eæ modo, non cognoscentis prævi-  
ea, quæ facere vellet.

Hæc doctrina non est mea (quamquam ali-  
quin mea) sed Doctoris nostri Subtilis lib.  
Metaph. q. 24. & 25. Audite ipsum q. 24. n. 2.  
Dicendum est, quod omnia alia a se intelligi, cuius  
ratio est; primum principium est perfectissimum,  
& ipsum suum intelligere; ergo suum intelligere  
est perfectissimum: sed intelligit se; ergo intelligi  
se perfectissime; sed requiritur, ut perfectissime  
se intelligas, ut intelligantur omnia, ac  
qua virtus rei se extendit. Cum igitur ab ipso de-  
pendeat colum, & tota natura, se ipsum perfecte  
non cognosceret, nisi colum, & totam naturam  
cognosceret. Item: suum esse est causa omnium  
aliorum: sed effectus aliquo modo est in sua causa;  
quod ergo cognoscit causam, cognoscit effectus eo  
modo, quo sunt in causa: sed omnia sunt in ipso  
per modum intelligibilem; nam ipse est causa per  
voluntatem, & intellectum: omnia ergo alia intelligit.  
Hæc ille de cognitione creature, secun-  
dum rationem communem. Et si objicias:

**Objec<sup>tio</sup>.** Intellectum est perfectio intelligentis: si igitur intelligeret alia a se, aliud esset perfectio eius.  
**Solvitur ex Scoto.** Responderet n. 3. Quod intellectum est perfectio intelligentis; non tamen secundum se ipsum, sed secundum suam speciem: nunc autem species, quā aliqua intelliguntur, est essentia eius: & ideo concludit ratio, quod sua essentia sit sua perfectio. Arguitur rursum. Intelligere specificatur per objectum; tantum enim intelligere est nobilior, quam intelligere dignius: sed primum principium suum est intelligere, ut nunc dictum est, & specificari est per aliud; sed hoc est impossibile: ergo &c. Responderet Scotus sup. Quod intelligere non specificetur, per objectum, quod intelligitur in alio; sed per objectum principale, quod intelligitur per se ipsum. Nunc autem principale objectum intellectus divini est ipsum primum, quia principaliter intelligit se, alia enim intelliguntur in ipso: & ideo sequitur, quod non specificetur per aliud. Obiectio tertio: quod dignius est, aliqua non intelligere, quam intelligere; sicut secundum Philos. dignius est, aliqua non videre, quam videret; sed si primum principium intelligat alia a se, quam ratione intelligeret unum, intelligeret & aliud: igitur illud, quod est inter entia indigissimum: & per consequens intelligitur aliquid, quod melius esset non intelligere. Hoc videatur impossibile, ergo &c. Responderet Doct. ibidem: Quod intelligere aliqua vilia, non derogat dignitati intellectus, ubi intellectus non sit in eis, si non impediatur ab intelligendo digniora. Si enim intellectus semper intelligat aliquid dignissimum, & intelligendo illud dignissimum, aliquid vile, hoc non derogat dignitati intellectus; & si intelligat primūtudo non sequitur, quod intelligat aliqua, quia dignius esset non intelligere, eo modo, quo ea intelligit.

**39.**  
**Secundum**  
**Scotus Deus**  
**cognoscit**  
**creaturas**  
**possibilis,**  
**falsum in**  
**universalis.**

Igitur, secundum Scotum, intellectus divinus cognoscit, sicut in universalis, etiam creaturas possibilis. Quāvis enim illarum non expresse meminerit; loquuntur equidem generaliter, nec illas expresse exclusit, & probationes ejus illas includunt; scilicet infinita perfectio Dei, & causalitas omnium aliorum per voluntatem, vel intellectum. Quāquam enim creatura possibilis non habeat realitatem existentiae, & veritatem positivam; habet tamen, ut patet ex dictis, veritatem negativam sive privativam, id est, verum non repugnantiam ad esse positivum; idque independenter ab aliqua causa efficiente, pro cuius arbitrio ad alteram partem determinetur; cum potentia sic efficiendi potius supponat essentiam aliquam esse factibilem. Patet à contrario in chimara, quā ideo non est objectum talis potentiae, quod non habeat verum esse essentiaz, id est, quia habet repugnantiam ad verum esse positivum. Itaque verum esse essentiaz competit rebus creatis independenter à tali causa; adeoque ex se & omnino immutabiliter, ac semper. Sic tamen, quod primum suum esse, id est, esse diminutum seu cognitum, juxta superiori dicta, habeat ab intellectu divino. Quidam ergo possit & vere debeat à Deo cognosci, sicut in universalis, &

secundum rationes communes?

Nunquid etiam secundum rationes particu-  
lares, id est, propriè & distinctè? Sic placet  
Scoto sup. q. 25. n. 3. Dicendum (inquit) est, Antra  
quod omnia alia intelligit cognitione propria &  
distincta. Sic enim aliqua intelligit, sicut eorum ei  
causa: nunc autem non solum est causa illius, in  
quo convenit, sed & illius, in quo differt, & per  
quod specie distinguuntur: igitur ea, per qua specie  
distinguuntur, intelligit: Praterea, in ipso sunt per-  
fectiones omnium; sed qualibet forma propria rei  
est aliqua perfectio; igitur in primo sunt omnia, per  
qua res ab invicem distinguuntur: Vnde primum  
principium comparatur ad alia, sicut perfectum  
ad imperfectum, & non è converso. Sicut ergo intel-  
ligens hominem potest intelligere animal secundum  
proprium rationem, licet non è converso; & intelligens  
genitum, intelligit quinarium, licet non è con-  
verso: sic intelligens primum principium potest in-  
telligere quodcumque aliud primò, secundum pro-  
priam cognitionem, & non è converso. Vnde can-  
nibil aliud sit, nisi inquantum participat, vel imita-  
tur primum, perfectè seipsum non cognoscet, nisi  
cognoscere omnia, in quibus est imitabile, & a  
quibus participabile, nec perfectè suum esse intelli-  
genter, nisi omnem modum perfectè intelligenter. Huc  
unque Scotus. Sed enim, obiectit aliquis: pri-  
mum principium intelligens aliud intelligit  
ipsum, secundum quod in ipso est; sed in ipso  
est, sicut in causa, & ita in universalis: ergo sol-  
lum aliud intelligit in universalis. Respondeat  
Doct. sup. n. 4. Quod licet à primò non habeat  
esse proprium in ipso primo secundum esse, quod ha-  
bet extra; tamen secundum esse illud potest ab ipso  
intelligi; quia esse perfectius habet in ipso, quam  
extra. Quippe omnia alia eminenter continen-  
tur in Deo, licet non formaliter. Nec refert:  
quod per nullum causatum possit distinctè ap-  
prehendi distinctè primi, & idē distinctè non  
possit cognosci. Nam, ut benè nota: Scotus  
sup. Imperfectum non est principium cognoscendi  
perfectum, sed magis è converso: & ideo per nullum  
causatum potest apprehendi essentia primi. Sed si quis  
apprehenderet essentiam ejus, apprehenderet quod-  
cumque causatum.

Sed nunquid valet hoc argumentum? Pro-  
pria & distincta cognitio habetur per rationem  
propriam: cùm igitur idem non possit esse  
propria ratio diversorum, & primum intelligat  
aliud per seipsum, propriam & distinctam cog-  
nitioneum eorum non potest habere. Respon-  
doct. sup. Quod idem non est propria ratio di-  
versorum cuilibet ad aquata: essentia tamen primi  
excedit propriam rationem cuiuscumque; conmet  
enim perfectiones omnium, & amplius, & amplius  
(id est, continet eas eminenter) & ideo bene po-  
test per se ipsam propriam rationem uniuscujusque  
apprehendere; & per consequens, quodlibet aliud  
sub propria ratione potest intelligere. Haec fuisus ex  
Doct. nostro; quia opus suum metaphysicale  
paucorum manibus teritur, & hoc loco appri-  
mè bene presentem controversiam expliqueat, ut  
ad huc patebit ex solutione eorum, quæ com-  
muniter huic doctrinæ opponuntur. Primum  
sit:

**Opponitur**  
Mundi sunt oculi tui, nō videas malum, dicit: *Absur-*  
**Hier.** *dum est, ad hoc Dei deducere Majestatem, ut sciat*  
*per momenta singula, quod nascantur culices, quo-*  
*re moriantur, que cimicorum & muscarum sit in terra*  
*multitudo &c.* Non simus tam fatui adulatores  
Dei, ut dum potentiam ejus, etiam ad ima detrahimus,  
in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium,  
quam irrationalium, providentiam esse di-  
centes. Responde Felix sup. n. 5. Hier. Iohūm  
negat specialissimam providentiam, quam  
Deus habet de hominibus, dando illis leges, &  
auxilia &c. Propter quod Paulus 1. ad Cor. 9.  
v. 9. ait: *Nunquid de bobus cura est Deo?* Non  
tamen negavit Hier. scientiam de his: nam ex-  
pli can illud Matth. 10. v. 29. *Nonne duo passeres*  
*asse veneunt?* ait: *Parva animalia & vilia absque*  
*Deo auctore non decadunt, & in omnibus est provi-*  
*dentia, & qua in his peritura sunt, sine Dei volun-*  
*tate non pereunt.*

Enimvero, ut dicitur Sap. 6. v. 8. *Equaliter*  
**Quando-** *est illi (Deo) cura de omnibus.* *Æqualiter, inquam,*  
**Dicitur** *ex parte actus, inæqualiter autem ex parte ef-*  
*fectus.* Duobus, namque modis considerari  
potest Deus. Primo, quatenus est causa uni-  
versalis & prima omnium rerum, & habens  
omniscientiam; & hoc modo omnia in parti-  
culari debet cognoscere, quod non negat D.  
Hier. Secundo; quatenus ratione providen-  
tia particularis, quam habet de rebus aliquibus,  
debet eas cognoscere, ramet non cognovisset  
ex priori titulo; & hoc modo non debet cog-  
noscere naturam culieum aut pulieum; siue  
tunc destinavit ad vitam  
eternam per varias vias consequendam; &  
hoc est quod voluit Hier. Sed nunquid ex illa  
cognitione minutissimum rerum, vilescit in-  
tellexus Dei? Patet ex Scoto sup. quod non:  
quia per illam cognitionem non impeditur ab  
intelligendo digniora, sive non distractur a  
cognitione entium nobilium. Adde: quod in-  
tellexus Dei non moveatur a creaturis, ut infra  
adhue dicatur. Igitur Hier. non opponitur  
nostra Conclus. Sed neque D. Aug. eti lib. 83  
Ques. q. 46. dicit: *Non enim extra se quidquam*  
*positum inueniebat Deus, ut secundum id constitue-*  
*ret, quod constituebat; nam hoc opinari, sacrilegum*  
*est.* Nam bene responderet Felix sup. Aug. solū  
velle, Deum non indigere aliquo exemplari  
extra se, ut producatur creaturas; siue pector  
respicit exemplar ad pingendum. Quam re-  
sponsionem subindicant illa verba: *vt secundum*  
*id &c.*

43. **Objec-**  
**torum ex ratione.** Omisit igitur hinc auctoritatibus, objec-  
tur ex ratione: *scientia desumit speciem ab obje-*  
*to;* atque scientia Dei est illimitata; ergo &  
objec-*to;* ergo res creata, quae est limitata, non  
est objec-*to* scientiae Divinae. Respondeatur,  
Majorum esse veram de scientia creata, quae ob-  
suam limitationem est mensurabilis; nec aliam  
mensuram proximam habet, quam objec-*to;* secus est de scientia increata, & intellectu im-  
men-*to;* qualis est scientia & intellectus  
Dei. Aliam solutionem aut potius eandem alii

verbis, habes suprà ex Scoto. *Æquè facilis est*  
*solutio hujus Argumenti: si Deus cognosceret gumentum.*  
creaturas, ab illis dependeret; nam scientia de-  
pendet ab objecto, ita quod, si non esset tale  
objectum, non esset scientia illius: sed si non  
essent possibilia, non esset scientia Dei circa  
illā: ergo si Deus illa cognoscat, ab illis depen-  
det. Responde Felix sup. num. 4. Deum non Felix.  
dependere à creaturis; nam, si creaturæ non es-  
sent, adhuc in Deo esset sua infinita scientia,  
sicut est modò; solùm tunc non terminaretur  
ad creaturam, non ex defectu scientiæ, sed ex  
defectu creaturarum: nam scientia de se est re-  
präsentatio omnium repräsentabilium sine sui  
mutatione. Sicut sol est illuminatus omnium  
rerum: quod si aliquas non illuminat, non est  
ex defectu solis, sed rerum, quae non sunt co-  
ram sole. Unde scientia Dei solūm pendet ab  
objecto motivo, scilicet essentia divina, non à  
possibilibus: nam potius possibilia dependent  
à scientia Dei, à qua habent esse. Sie ille. Bre-  
viter: argumentum istud non concludit, nisi de  
scientia creata, quae siccatur ab obje-  
cto creato, sic etiam ab eo dependet: ab obje-  
cto, inquam, non solūm motivo, sed etiam ter-  
minativo propter suam limitationem. Porro  
possibilia potius dependent à scientia Dei, à  
qua habent primum suum esse, etiam ut sint  
objecta terminativa; ita ut, iis sublati, maneat  
sic dictum est eadem scientia divina. Hoc  
igitur Argumentum non valeret.

Nec melius est, quod sequitur, per intelle-  
ctionem fit intelligens res intellecta, sicut  
intentionaliter, sive intelligibiliter: sed Deus, *tertia ob-*  
sequit fieri creatura; ergo &c. Responsum  
habes sup. apud Scotum, quam alii verbis sic  
exprimit Felix sup. n. 5. Respondeo, inquit,  
Felix. Majorem esse veram de objecto immediato &  
primario; non vero de secundario. Ratio est;  
quia intelligens fit res intellecta, mediante spe-  
cie intelligibili, quae est forma rei, quam rem  
immediatam, & per se primam repräsentat; &  
cum Deus se cognoscat per suam essentiam,  
absque specie impressa, solūm est idem cum se  
ipso in esse intelligibili, quando cognoscit, *In-*  
*ter-*  
quo sensi intelligens, & res intellecta sunt u-  
na & eadem res. Sie ille. Objicitur præterea;  
quod scientia perfectissima, qualis est scientia  
Dei, debeat esse intuitiva. Respondeo: de ente  
actuali, concedo; de possibili, nego; non enim  
potest, multò minus debet repräsentare rem  
aliter, quam à parte rei est; alias non esset per-  
fectissima, sed potius imperfectissima; ergo ne-  
quit scientia Dei circa possibilia esse intuitiva  
proprietate dicta; quia sic repräsentaret rem  
possibilem, tamquam existentem, cum tamen  
revera non existat. Vide sup. dicta de scientia  
Dei intuitiva, & abstractiva. Neque aliquis  
momenti est, quod aliqui causantur; scilicet,  
objectum ad quatuor motivum & terminati-  
vum intellectus Dei est sola essentia divina;  
ut patet ex ante dictis; ergo non poterit cog-  
noscere creaturas, quae sunt extra ejus obje-  
ctum.

*Aliud ar-*  
*gumentum.*  
*Non conclu-*  
*dit nisi de*  
*scientia*  
*creata.*

44. *Tertia ob-*  
*jectio.*  
*Solutio.*

*Scientia Dei*  
*non debet*  
*esse de omni-*  
*nibz in-*  
*tuatu.*

45. Respondeo: Antecedens esse verum de ob-  
jecto primario, de quo egimus Sectione præ-  
cedenti Conclus. i. & ideo creature, sive pos-  
secundarii, sive actuales sunt dumtaxat objectum  
terminativum secundarium, sive in essentia  
Dei, sive in seipsis cognoscantur. Interrogat  
quispiam: sed nunquid cognoscit eas in essen-  
tia sua? Affirmat Conclus. Vide dicta loco citato,  
ubi hanc veritatem ex SS. Patribus, & Do-  
ctore Subtili diffusè fatis probavimus. Pro-  
dunc breviter dico: talis modus representatio-  
nis creaturarum, scilicet in essentia Dei, est  
possibilis; ergo non est negandus Deo infinite  
perfectio. Præterea: nulla perfectio Dei pen-  
dere potest à creaturis, ut recte docuit Scotus  
i. dist. 30. q. 2. & alibi; nam, creaturā ablata,  
Deus non esset perfectus: sed cognoscere crea-  
turas est perfectio Dei; ergo in seipsis illas  
cognoscit, & non tantum in seipsis; alioquin  
esset verum motivum cognitionis divinæ, quo  
cessante, etiam cessaret cognitio, quod con-  
stat esse falsum.

Objectio. Sed contrà dicet aliquis: quæ cognoscuntur  
in alio, & per speciem alienam, non cognoscuntur  
ut sunt in se, sed ad modum rei, cuius datur  
species; sc. cognoscimus Angelos ad modum  
rei materialis, quia per speciem rei materialis:  
ergo vel Deus non cognoscit creature propriè  
& distinctè, quod tamen afferit Conclusio; vel  
non cognoscit eas in sua essentia. Respondetur:  
Antecedens esse verum, quando illud, quod  
in alio cognoscitur, non continetur in ipso e-  
minentè & perfectiori modo, quam in seipso,  
prout creature continetur in Deo; scilicet Angelus  
in re materiali, per cuius speciem cognoscitur.  
Alia plura obiciuntur contra hanc doctri-  
nam. Atque in primis ex ea inferunt: ergo objectum  
intellectus hominis est universalius, quam  
objectum intellectus Dei: nam dominus est  
omne ens, Dei vero sola essentia divina, quod  
videtur inconveniens. Respondetur: hoc nul-  
lum esse inconveniens, si intelligatur de ob-  
jecto motivo, sicut debet intelligi, in inconveni-  
ens & imperfectio esset, si omne ens esset  
objectum motivum intellectus Dei; nam de-  
pendet a creature.

46. Et hinc sup. ex Scoto dictum fuit, quod in-  
tellectio non specificetur per ea, quæ intelli-  
guntur in alio, utpote, quæ non sunt objectum  
motivum, sed tantum terminativum, idque se-  
condarium. Unde scientia, quæ cognoscit es-  
seniam, & possibilia, non distinguuntur a sci-  
entia, quæ solum ad essentiam terminatur; sed  
tantummodo accidentaliter, propter varia-  
tionem utique objecti secundarii terminativi. Di-  
co præterea: tametsi non implicaret, essentiam  
Dei in ratione speciei impressæ uniri intel-  
lectui creando (nam inde solum sequitur, quod  
Deus sit objectum & principium visionis,  
quod non est inconveniens) equidem impli-  
cat, ut creature in ratione speciei impressæ uni-  
atur intellectui Dei, ut sic Deus creaturam ag-  
noscatur; nam ex eo sequeretur, Deum à creature  
perferi, cum ab illa dependeat, ut à motivo, ut in-

telligat, quod est imperfectio in Deo, ut patet  
ex dictis. Hinc non valet hæc instauria. Essen-  
tia Angelorum, quia est sibi intimè præsens, unitur  
ipsi Angelo in ratione speciei intelligibilis; sed  
magis præsens est creatura Deo proper im-  
menstatur Dei: ergo poterit creatura Deo u-  
niri in ratione speciei impressæ. Negatur quippe  
Consequencia: Nam in Antecedenti nullum  
est inconveniens, ut vidimus; secus in Conse-  
quenti: Et præterea ex illo Antecedente solum  
sequitur, quod Deus, qui est præsens per im-  
menstatur, possit se unire creature, non tan-  
tem, quod creatura unitatur Deo; nam hæc  
non est immensa. Ita Felix sup. n. 6. Sed enim  
dicit aliquis: nunquid bene sequitur materia  
est unita forma; ergo vicissim forma est unita  
materia? Cur ergo non valet hæc Consequen-  
tia: Deus potest se unire creature, ergo vicissim  
creatura unitur Deo? Respondendo: dispari-  
tatem esse, quod materia, & forma sunt ambo  
entia finita & limitata, neque ullum inconve-  
niens est, quod duo entia creata a se mutuo de-  
pendant, ut unum aliquid componant: at ve-  
rò Deus est ens infinitum, & limitatum, &  
repugnat, quod ens infinitum dependat in sua  
perfectione seu cognitione ab ente finito & li-  
mitato, quod tamen contingenter, si creature in  
ratione speciei impressæ uniretur Deo. Præte-  
rea argumentatur Adversarii, & dicunt: boni-  
tas creata est objectum motivum voluntatis  
divinæ; alioquin in Deo sola esset virtus chari-  
tatis; ergo nullum inconveniens est, quod pos-  
sibilita moveant intellectum divinum. Quæ ei-  
nim ratio disparitatis?

Respondendo, esse paritatem, nam neque bo-  
nitas creata mouet voluntatem divinam, sed  
sola bonitas divina. Quomodo ergo plures vir-  
tutes, v.g. liberalitas, misericordia &c. in Deo?  
Audi Felicem sup. objectum motivum volun-  
taris Dei semper est ejus essentia ali bonitas  
&c. quæ quatenus Deum constituant bonum,  
est Deo formale motivum diligendi seipsum,  
& creature propter se, quod pertinet ad cha-  
ritatem: quatenus eadem essentia, vel bonitas,  
est participabilis à creature in seipsis, nempe in Deo  
ratione misericordiae, liberalitatis, vel alterius  
attributi, pertinentis ad voluntatem; & formale  
motivum diligendi specialiter creature rationa-  
lem propter ipsam, semper tamen essentia, vel  
bonitas divina est motivum. Hæc ille, de  
quibus latius disputatione sequentia.

Non quiescent Adversarii, sed urgent: illud  
est objectum motivum scientiæ, quod cognoscitur  
per propriam speciem sui; sed essentia  
divina est species propria possibilium; ergo  
possibilia sunt objectum motivum intellectus  
Dei. Probatur Minor: species alievijs objecti  
non dicitur propria, quia causetur ab objecto;  
nam species insuffla sunt propria suorum objec-  
torum, & non causantur ab objectis; neque  
species dicitur propria, quia repræsentet noum  
tantum objectum; nam species universales An-  
gelorum sunt propria, & repræsentant plura  
objecta; solum ergo species est propria; quia  
repræ-

Responso  
Felicis.Essentia di-  
vina non est  
propria spe-  
cies creatu-  
rarum.Neque sui-  
spicere simi-  
litudo.

Conclusio.

49. Quid hic  
melioregatur  
per causam.Prima par-  
tis Conclu-  
sus Euse-  
bius & Sosy.

repräsentat rem in se perfectè & immediatè: sed ita essentia divina repräsentat possibilia: ergo est species propria illorum; & per consequens possibilia objectum motivum scientiæ Dei. Respondet Felix sup. n. 7. essentiam divinam non esse speciem propriam creaturarum, etiam repræsentet omnes earum rationes; quia immediatè & primariò non repräsentat illas, sed se. Quod patet, quia idèo repräsentat creature, quia seipsum repräsentat. Species universales Angelorum, si darentur, immediatè repräsentant plura objecta, & non unum immediatè, & alterum mediatè. Sic ille. Et si instes: ita essentia divina est species creaturarum & similitudo, ut non sit similitudo luis: ergo immediatè repräsentat creature. Respondet idem Auctor ibidem: quod ad hoc, quod essentia divina immediatè repræsentet, non requiritur, quod sit sui ipsius similitudo; nam hoc nequit esse; sed sufficit, ut sit sibi præsens in ratione speciei intelligibilis, neque ex eo, quod essentia divina sit similitudo creaturarum, sequitur, quod immediatè illas repræsentet. Quippe immediatius seipsum repräsentat, non prout est similitudo creature, sed secundum se, præscindendo ab omnibus creaturis; nam si per impossibile non fuerit creatura possibilia, adhuc essentia seipsum repräsentaret & Deus se in sua essentia cognosceret. Maneat ergo, Deum videre, seu cognoscere omnes creature possibles, secundum proprias & formales rationes uniuscujusque videre, inquam, in sua essentia. Sed quo modo putas illa videt, & quo modo non videt? Hæc est nostra sententia.

## CONCLUSIO V.

Deus non videt possibilia in sua essentia, ut in causa, specie ex-præsa, aut propriè ut in Speculo, sed ut in objecto Præcognito.

**H**æc conclusio plures continet partes, quæ significatum explicande sunt. Incipio à prima parte, quæ negat Deum videre, id est, cognoscere possibilia secundum proprias & formales eorum rationes in essentia, ut in causa productiva creaturarum. Et sermo h̄c non est de relatione rationis, à qua Deus denominatur causa, nam in respectu rationis non cognoscuntur creature, neque loquimur de causa remota, id est, de entitate, quæ est causa; nam cum hæc sit Deus, & in Deo creature cognoscantur, certum est, quod in eo, quod est causa, cognoscantur. Difficultas igitur est, utrum in Deo, ut est causa productiva creaturarum, & res absolute, videantur creature, ut habent esse formale & proprium: nam esse virtuale est ipsum esse Dei, de quo nulla h̄c est quæstio. Et verò Conclus. nostram sic intellectam præter Alios doceat Felix sup. diffic. 4. n. 5. post

Smising tr. 2. disp. 6. n. 192. ubi hic Auctor sic ait: Quæ sit ratio hujus connexionis inter causam, & effectum secundum esse absolutum, ut causa, sicuti effectus est ratio quoad esse, ita etiam quoad cognoscere (abstractivè) me latet . . . Multò minus autem video rationem, ob Ejus pro-

*ratio pro-**batio.*

quam, visà causa, oporteat, vel possibile sit videtur effectum per causam; cum absolute ratio causæ eodem modo se habeat ad effectum in esse essentiæ, & existentiæ, quo posteriori modo effectus terminat visionem, seu notitiam intuitivam, respectiva autem ratio causæ impertinens sit ad hoc, ut causa sit medium videndi effectum. Itaque in communi ratione causa non inventio fundamentum, cur causæ competit esse repräsentativum effectus, sive spectati secundum esse essentiæ, sive spectati secundum esse existentiæ; & idem est de communi ratione eminentiæ, si tamen ad alia entia præter Deum extendi potest continere alia eminenter. Ita Theodorus.

Unde colligit hic Auctor ibidem: quod virtualis & eminentiæ continentia rerum creaturarum in Deo sit fundatum, cur divina essentia sit repräsentativa illarū, non ex communi perfectione continentie virtualis, vel eminencia, ex Smising.

*Ratio cur**essentia di-**vina repre-**sentat posse**Smising.*

DD. auctoritate, sed ex perfectione talis continentiae infinita pendere; quatenus sicut divina essentia ratione sua infinitatis competit continentre virtualiter & eminenter res creatas quoad esse, ita etiam quoad repräsentari: tametsi illud non sit ratio hujus à priori; adeoque nec in rigore & propriè fundamentum hujus, sed ratio concomitans, seu cōcurrentis ad constitutandam integratatem (ut ita dicam) illius essentiæ, quæ sicut in uno modo perfectionis simpliciter debet esse infinita; ita in omnibus modis, ex quibus unus est, posse alia repräsentare.

Hacenus Smising. Tu autem nota, aliud esse, aliquæ simul esse cognitione, ut sunt correlativa, v.g. pater & filius; aliud tamen esse medium cognoscendi aliud: siquidem nulla estratio, quare potius pater sit medium cognoscendi filium; quād econtrà: nam sicut paternitas non continet filiationem formaliter, nec est causa filiationis, neque eam continet eminenter in effendo: ita nec potest esse ratio cognitionis eius à priori, nee per eam cognosci potest à posteriori; quippe cum res se habeat ad cognoscere, sicut ad esse, oportet inter medium cognitionis, & cognitum esse aliquam connexionem sive continentia formalis, sive virtualis seu eminentialis.

*Pater non**est medium**cognoscendi**Filium, &**quare.*

Rogat aliquis, quid sit illa continentia eminentialis? Respondeo: est virtus efficiendi, fundata in eminentiori perfectione causæ, quād sit perfectio effectus; hoc siquidem (inquit Smising tr. 2. disp. 2. n. 38.) importat nomen eminentiæ, scilicet effectum habere quoddam esse perfectius in causa, quād in seipso: ob quod subinde ajunt Doctores, creature habere meliusae verius, perfectiusque esse in Deo, quād in seipsis: non quod secundum propriam

*51.**Quæ sit**continentia**eminentia**lis.*